

סיפורו המילא של יצ

ג'און התחתיים נגד
שדה הקטל נתיים
בשדה חייב בדרך ימות
יחד עם עושים ורומי...

יך זה הושר לילה אחד לפני למעלה מחמש שנים בסביבה כלי-צפיה ביוח, שר אותו חילל ישראל, אשר שכב בודד וסעו מתחת לאחר העצים הסמוכים לכפר עזון שבמערב הירדן. רגלו וגרנו של החילל שתחו דם מפצעים טריים, אבל הוא נשאר בהכרה מלאה. מסביב שררו הושך והמטה, והתחזיו נפשיה תהום של ציפה. הרעשים וחלו בעצמתיים והתמשכו כנצה. השעות סרבו לחלוף. החילל ידע, שאם יצלה עליו הבוקר, יגיעו הפלאחים הערבים לטקטו ויקרעו אותו לגזרים.

הוא הבין, באינסטינקט ברא, כי מוטב לו להחמס על-ידי תליגזורים הירדניים. נשק לא היה בידו ולא נותר לו אלא לחכות, לחכות, לחכות, חסר אונים, לבוא טוביו. פתאום נשמעו קולותיהם של חיללים ערבים מתקרבים. הוא קרא להם לבוא ומשהתעצרו עליו בכדורים ובסכות, קיבל את פניהם למרות כאביו החריפים, בשירה גאה שפרצה בלי משים מגרוננו.

שטר של החילל — יצחק גיבלי, או כמו שקראים לו ידידיו ואהביו, תתם כך: גיבלי, גיבלי מן התחנים — שם שהוא פירטה, שם שטאחוריו מעשים, אשר הפכו סמל לתקופה, לעזות ולאחוזת ידידים מופלאה, שציגוים ומכות לא יכלו לה.

„בלעדי אתם לא יוצאים“

מנעו שר גיבלי התחיל אסנם רק שעה מספר לפני שנשאר בודד תחת העץ בשטח איב צוון סכנות. אבל, למעשה, ראשיתו ימים רבים קודם לכן. היו אלה ימים של איטנוים קשים, של צניחות, של הור צבאי מיוחד, שיצרו ידידות חמה ושותפות גורל בין הצנתנים.

באותם ימים, ימי יולי המים של שנת 1954, ביצעו הירדנים רצח מתריד ברעננה: הם חדרו למרסבת וורק רימון על ביתו של איש זקן וזה נפצע. הרצח הוכח גלים בשיבוש רועע אנשים רבים, בין המוצנעים שמקוית היה גם גיבלי, שנמצא אותו זמן בחופשה.

אבי חלה מאד, הוא מספר כיום, „וארוק מספר אסר לי לנסוע אליו ולהיות לידו, משום שאחוזים יורד מה יכול לקרות. והנה באותו יום קראתי בעיתון את סיפור הרצח. הייתי בבית-החולים, ליד מיטת אבי הנוס, אבל ידעתי שאני טוסרת לנסוע בידי אל אנשי תיירות ולהימצא איתם למקרה של פעולת תנול. אמרתי לאבי, שעלי לעזוב אותו והוא ביקש ממני לחזור במהרה ולהבוא לו פירות. זאת הייתה בקשתו האחרונה ממני.“

כשהגיע גיבלי לחנה, מצא כבר את אנשי ביתו רטובים על קומנדקר ומוכנים לחיות.

מה העניינים, שאל בחוסה. אנחנו יוצאים, ענה דודיד, שפקד על חמשה החילים היוצאים לפעולת התג-מול.

בלעדי אתם לא יוצאים, סמך גיבלי בהחלטיות, ורץ מיד אל מפקדו להודיע לו, כי הוא טוסרה להצטרף לאנשי ביתו ולצאת לפעולה. מפקדו לא שעה תחילה להספדו, אבל הבין כי יפגע קשות בפקודו, שהתאמן הקיפה איזכה עם חבריו לנשק, אם ימנע ממנו שעה להוכיח את עצמו בשעת קרב. עד מהרה הצטרף גיבלי ליוצאים, קיבל הסבר מפורט ווינן עם חבריו לפעולה כדי לפירע את דם הוקן הגרנצ מרעננה.

האבקות לחיים ולמוות

קבוצת הצנתנים התקדמה עמוק לתוך שטח האויב, בחליטה מתירה ושקטה. הועד היה המצב הירדני צוון, 14 קיש אחרי מטרת קלקיליה. לאחר חצי שעה של הליכה נתקלו אנשי החוליה במסגור של ליגיונרים. דודיד סקד על אנשיו להסתער, למרות שהמסגור תת באש מטות קצר, המצטרי עליו גיבלי ותחביו בצעקות ובזריקות רימונים. כעבור דקות ספורות היה השטח מנוי ומרחיק נשמעו זעקות רמות של ליגיונרים פצועים, שנסיכו למטרת קלקיליה.

לפי כל הכללים הטובים, כשמתגלים על-ידי פטרול, ואינם מצליחים להסל את כולו, הם מקלים את ביש מולם ותחורים הביתה בלי להגיע ליעדם. קבוצת הצנתנים התחילה לא לסגת ולהגיע — וזה מה — אל המטרת. לאחר שתיים של הליכה בזק קשה בדרך לא דרך, על שלעים ובחושך, הגיעו שישה החילים הישראלים אל קרבת המוצב הירדני.

התקרבו יותר ויותר למחנה, מספר גיבלי, וגילינו בו תכונה מוזרה. הביצון, כי איש לא ישן שם בגלל התקרית עם המסגור. חילקנו בינינו את האתלים הירדנים שהתגלו לצינור, והתכוננו להתפרץ באש. אני קיבלתי את האהל הטואר שבמרכז המחנה, בו ישבו ארבעה ליגיונרים. תחילה הורדנו את הנוסף ואחר-כך הסתערנו על המחנה באש. אני נכנסתי לאוהל והורקתי את מחסנית המשיגאן שלי. כשנסוגותי ויה עלי משהו, הרגשתי שנצטעקו ברגלי ונפלתו ארצה.“

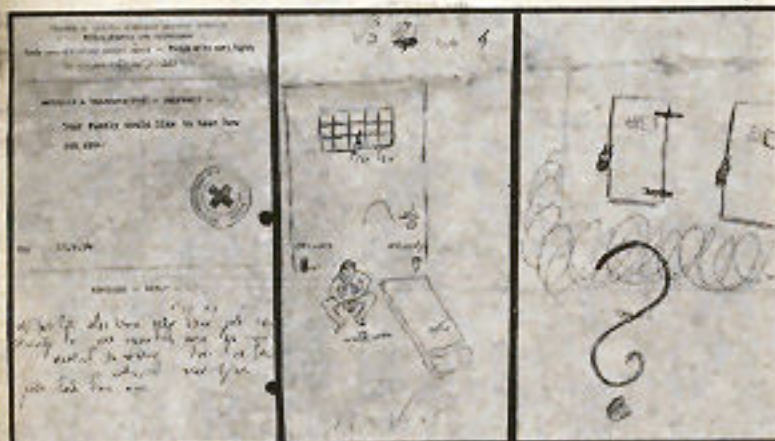
גיבלי הספיק להודיע לחבריו על הצעתו, והמשיך, בשכיבה, להמשיך את על הליגיונרים. לאחר מכן התמנה לשגייה כדי לבזק את פצעה. באותו רגע שמע את קולו הרך והנעים של דודיד: „גיבלי, אנחנו נמסור וינש מיד לטפל בך, כשהודיעו המסגור, התקרב אל גיבלי חילל ירדני ובין השניים החלה האבקות לחיים ולמוות. גיבלי הצליח, למרות פציעתו הקשה, להתגבר על הירדני ולהסלו, וזמן מה לאחר מכן הגיעו מאיר הר-ציון ויורם נהרי, ובשאו אותו על כתפיהם תוך כדי נשיגה. בנתיבים התארגנו הירדנים ופתחו באש מרגמות ומקלעים תוך כדי דרישה את הצנתנים הנסוגים. פתאום צנח גיבלי יחד עם נשאו, וחש כי קיבל מכה עזת בצוואר, היה זה כדור שהחדר לעורו ויצא דרך הצוואר.“

„חשבתי על הפירות שלא קניתי לאבא“

ר יענים הבאים נשך מחנה עזון להתמסה ועשרות מטניות פטרול התחילו להתחובב בשטח. המצב היה בכי רע. גיבלי, ששטר למרבה הפלא על צלילות דעתו, הבין שהנסיגה היא אישית מדי, וכי הוא-הוא המטקשה ומעכב אותה. הוא התחיל

בתנוחה קרובת בנעוריו, אשר אותם פילה במוסר מוציאלי ובחושב חליעושים.

לשקול את המצב בבחירות והגיע למסקנה, כי חבריו לא יוכלו לעבור את שלושת-עשר הקילומטרים, עד שיעלה השחר, בעוד שעתוים. הבנתו, אוסר גיבלי, „שחם עלולים להיעצ, וביקשתי מתחבריה להשאיר אותי בשטח, ולסגת כמה שאפשר יותר מהר.“ חבריו פצטו מאד על הצעתו, נוסף בו קשות והמשיכו לסחוב אותו לסרוגין, תוך כדי היסיו. גיבלי הבין לליבם. הוא ידע, כי מצבם קשה נמצער, וכי לעולם לא יסלחו לעצמם, אם ינטשו יריד פצוע בידו האויב, בכל זאת ידע, כי אין להם כל סיכוי להגיע איתו לגבול. הוא התחיל לבצע בהם ברגלו הכריאה, עד שאילצם להורידו. דודיד קרא את אנשיו להתעצות קצרה, שבמסות קיבלי החפזית את ההחלטה הקשה — אך הבחלי-נמצת — לעזוב את גיבלי בשטח. ידעתו, אוסר גיבלי, „כמה איזמה הייתה הרגשתם, אבל אין ספק, שזוהי הית

כך ראה זאת גיבלי, שמסאל: גיבלי טר בבית-המלא, עד הסמכת מביה הנא על קיר תחת חצויר. הרי וראשי התכות של פסות חבירי, חתט: „החילל גיבלי יצא“.

השיקול החכם והנבון ביותר באותו רגע, הורדתי את השעון שסיבילתי מתבר לפני צאתי לפעולה וביקשתי שיחזירו לו אותו. ביקשתי גם, שישארו לי רימונים ובשק, כדי לחסום את דרכה של הפלוגה הירדנית, אך הם לא הסכימו בשום אופן. אולי סחזו שאתאבד, אולי הבטו, שיש לי עוד סיכויים לצאת מן העסק בשלום, אם לא אשתמש בנשק. בסוף התחבקנו, איחלנו אחד לשני הצלחה ונסרדנו, כשהאויב יורה מכל ראשינו.“

התבונה הלכו והתרחקו, הפכו לצלילות צמוטות באופק, גיבלי ליוות אותם בטבט, והתחלל שיגיש בשלום לגבול.

הוא נותר לבדו. לבדו עם המחשבות, לבדו עם ציפייה גדולה, לבדו עם רגעים הנגרים לאט, לאט, הרי הכדורים הלכו וגודעו, וגיבלי חלל אל עבר אחד העצים שניצבו בשטח, „שכבתי ללא נשק“, נוכר גיבלי, „אין לי מושג מה זה להיות חילל בלי נשק. זו הרגשה איזמה, פגיעה, עלבון. שכבתי שעה וחצי והתפלאתי שאני מרגיש טוב כל כך. מסרטים ידעתי, שמצוים וזעקים, אני לא הרגשתי דבר, רק כשנגעתי בפצע, הרגשתי כמספוק הים.“

חשבתי על חברי, אתה מבין, אחבתי אותם, נורא אחבתי אותם. באמת, אוסר גיבלי ואש גדלקת בעיניו שהחורות, „לא חשבתי על מה שיבוא חשבתי על אבא, שלא קניתי לו פירות, על חתיכה אחת ועל הפלאחים העלילים לשבות אותי. הדלקתי סיגריה, עישנתי, שמעתי את התנים המייללים ורדפתי מבטני את הירח המציץ בין

יפה, זב דס, מער שעות ארוכות לבוא שובי חכה גיבלי

עד סתיו הובל גיבולי לחבישה, והושב ליד הפצועים אותם פעם הוא עצמו בעת התקפתו. במצב גרוע שדין סימני בולה והיסטוריה, סלפונים צלצלו בלי הרף, ודבר השבוי הגיע לחלונות הגבוהים. גיבולי נהנה מן המצב, לשתות — נחם את עצמו — אינו בידת של כנוסיה צמחית דם.

למחרת בבוקר הוצגו רועד מקור על סנדר, הוא חש עצמו רפה-אברים ותשוש. הסנדר הוביל אותו לרמאללה, כששני חיילים אינם חוסכים ממנו בעיטות לכל אורכה של הדרך. ברמאללה הקימו לו אוהל מיוחד, הציבו סביבו כותח שיטורים, והעמידו לידו רביע שמשקי מאחזק כיאה לשומרו של קצין גבוה.

קצינים גבוהים החלו נכנסים ויוצאים באוהל, כשהם מצדיקים בנתיבות ונוהגים בו בכבוד. גיבולי הבין, שהירדנים סבורים כי הוא קצין (זה מצא זה בעיניו, למען האמת), הוא נוכח כיום בעצמו.

החקירות נמשכו, יתגרשו לחרגים גבוהים יותר ויותר, אפילו גלאב פחה, מפקד חלוצי הקרבי דא, הגיע בכבודו ובעצמו למקום. אחרי כן באו עשרה משקיפים אחרים, אנשי הארץ, אסיר גיבולי, התנהגו איזה לא יפה, ואני צויתו להם לא יפה. לטראה התחשקותו הפקחת מכל השאלות שנשאל, ואי-שיתוף הפעולה המוחלט מצידו, ציין אחד המשקיפים, כי כל צבא בעולם היה מתנאה בחייל כמו גיבולי.

שעות חברים על קיר הכנא

עם צאת אנשי הארץ, נזרק גיבולי בנסות סמקטו ונברק על-ידי רומא, שקבע לטרוח פציעתו הקשה כי הוא, בריא כמו סוס, והובל לבית-הסוהר לטיפולו האישי של סטל, שדות מפורסם בסובר ירו ובנסותו. הבטיחה, מספר גיבולי, שיהיה קשה מאד כגלל הכאבים ברגלי, שגברו והיו ללא נשוא. בסוף הגענו לבית-הסוהר, ומצאתי את עצמי בחדר קטן, עם חלון קטן, שילדיו ניצבה קוסמס. הסטל הוביל נכנס וסלטל את ששמי הענקי, טוב שמאת ידע קצת ערבית, אסיר לי, סמל, חוסר, לא תצא חי, הנה, זאת הקוסמס שלך — ממנה תשתה טים, ובה תעשה את צרכיך, סתור יתחילו החקירות שלך, אתה רואה את רצועת העור הזאת? אם לא יתיה לך מה לומר לי, יודיד, יתיה לזה הרבה מה לומר לך, במסך השבועות הבאים לא היה לגיבולי מה לומר, והרצועה אטרה מדי יום ביטו את שלה, כשהיא מוכתמת לא פעם בדם. גיבולי היה זקוק לעידוד, הוא מצא מספר סבור ועידוד הר, כדי שיוכר לו את חברו הר-ציון, אחר-כך כתב על הקיר א-ג-ט: ראשי תיבות של שעות ידידיו, הוא שכתב, שעליו להתחייב מעמד ויתו-מה, הוא החליט לשלם כל סתור — אפילו יעלה לו הדבר בחייו — ולא לשתף פעולה עם מעצמי.

לשתות חיים, התחילו חקירות מחודשות בעברית צחה. הוסבר לו, כי דנו אותו של כסני למוות-בתליה, הקצין הבכיר התנדב לצויר לו ולשתות את גור הדין, אם יגלה סודות צבאיים, הרגשות באותו רגע, אסיר גיבולי, שאני שגריר ישראל בעבר-היידן, שאני מייצג את המדינה ואת חברי הצבאנים, והרגשותי את עצמי גדולי. החקירות נמשכו מדי יום ביומו, אבל נראה מהם הייתה הציפייה בתא, המתח היה גדול. בכל הקורה הוכח גיבולי קשות, והיה מיוחד לתא עם כאבים נוראים ברגלו הפצועה. לטרוח הכל, הייתה הרגשות הפנויות טובה. הוא המשיך להאמין, את זמנו הטני בילה במשחק, חשש אכניס, אותו שיחק עם כפתורי בגדיו, לבסוף נמאסו החקירות האין-סופיות על הירדנים, הם לא יכלו לשאת את נאותו של החייל הצעיר בפניהם ושחק ללא סתור, הם התקשו בו במעמס סמני את ביקורו של הרומא, שיכול היה להרגיש מעט את הכאב שברגלו.

יום אחד הגיע למקום שליח הצלב האדום, ולכבוד הסאורע הלביוש את גיבולי בגדים ספורים, וצויר עליו לא לספר דבר על החקירות הסאדסיות. איש הצלב האדום הביא בסורה מן הבית: מכתבים וחבילות טעירות רפת-גו, המאמצת את הצנחנים, עד היום לא הבעתי תודה לאנשי רמת-גו על חבילת ווי, אסיר גיבולי, ואני מעטיר מאד שלא עשיתי זאת, היתה לי באותם ימים הרגשה נלאה, כשידעתי שיואגים לי בארץ.

דיין טיפל באימו אישי

מעשה הייתה החבילה רק הו קלוש ממה שנעשה בארץ למען גיבולי, בזמן שבחו בכלל הירדני. כל הארץ רעשה, כיום בו נודע דבר שבו, הרמים יושבת אחרונות גליון מיוחד לאביו הגוסס — בו מחקו את שם בנו השבוי, כדי לנעו ממנו יסורים בשעת נסיחתו. לטובה הצער היבא לאב, למחרת היום, מתנה עסוקה בגליון אחר של אותו ציון, בו לא נמחק שם בנו, האב קרא את הדיעה וטת כנראה במקום. במכתב ששלחה לגיבולי אחותו, נעמר היא מסרה לו את נענועל של הסתה, וסיפרה שציאתו (בז אחותו), שואל איפה הודו איציקי ולא הוכיחה את מות האב.

הרמטכיל משה דיין וקצינים בכירים טיפלו בעניינו באופן אישי, דיין שלח, למשל, לאחד הקצינים הבכירים מכתב אישי, בו הוא טיפל עליו לסטל באביו הגוסס של גיבולי, גדול בינם, ראש משקיפים הארץ באותה תקופה, מספר כספר, כי נושא שיתחו הראשונה עם דיין היה סחרורו של גיבולי, ברנס מעין, כי הישראלים היו מיכנים לעשות הכל כדי לשחררו, לבסוף נשאו המאמצים פרי, מיד כשנראה הסיכוי הראשון לשחרור הריץ משה דיין סתק לאלים ז, (גנדי), שטיפל בעניינו של גיבולי: הוכחה כי צמח ג, יגיע ארצה בין ה-25 וה-26 לחג, — מתאי שלא תפרסם אף טיול בנדידו וחי.

ארבעה יודשים לאחר שנישבת גיבולי, נכנס לתאן הסטל האדסית והודיע לו, כי עומדים לקחת אותו למצצר בגללכאם, כשעיבלו אותו בגופלי, נזכר גיבולי, והתחלתי מתאם לסחר, 30 מסר לפני הכבול השתי משהו מורו בחיני, איר יקבילו אותו החבירה? האם ישאלו אותו, אחרי כל הסבל, אחרי כל הפכות, אם דיברתי ובגדתי בהם?

לטרבת השמחה קבלו אותו ידידיו בחיביקים ונשיקות צוות, הם ידעו שלא בגדתי בהם, ולא מסרתי אף מילה.

עם שובו התקבל גיבולי בכבוד מלכים, ידידיו עשו לכבודו זבחים גזולים, מסיבות וקבלות סנים, באחד הובחים נתן לו משה דיין מתנה — אקדה ובו הקדשה אישית ובקשה: אל תשתמש בנשק זה מחוץ לגבולות הארץ, המישה חודשים לאחר שובו קיבל גיבולי ציון לשבת, המשבת את אומץ ליבו הטופחי.

גרי קופר לא היה מתבייש

עד כאן הניבור גיבולי, עד כאן מעשיו הגדולים, אספר היה, אולי, להורידו כאן את המסך ולסיים, אלא שהשבע פגשתי את גיבולי, ורועה אני לומר עליו כמה טילות לואי בצד סיפור הגבורה שחזר לעיל.

ראיתי לראשונה בתחנת אגרי, בה הוא משמש כיום כנהג, כשספצתי לו שאני רוצה לתקוב עליו, אסר בצחק: טוב לחזור על אותו הסיפור, אני לא אישן שבע שלם אחרי שאספר לך אותו, תצונו אותו, יש לי בסבולך הרבה חברים גיבורים, כשבאתי אליו לביתו חיוק את דעתי, אני שרומפלדור, אסר בסירקום, צריך לסתוב חיום על גיבורי-היום, ולא לשוב כל פעם לסיפורים הישנים, הו לא גבורה, מה שעשיתי, הוסף לאחר הודו, אני משוש לא רציתי לבייש את חברי הצנחנים, אותם (סוף בקמור 23)

יצחק גיבולי וידידו, משה דיין, הרמטכיל בימי שבו של גיבולי, טיפל אישית בעניינו, הפניק לו כפי, כמסיבה לכבוד שחרורו מהכלא הירדני, אקדה עם הקדשה אישית.

בחדרו הגדול תמונות ומסמכים, אותם אומץ גיבולי במקדמות, חוצצים בתיב הציון לשבת, ואישי הסבי, על הקיר: תמונה, אותה צייר גיבולי 1959.

העננים, לבסוף התחלתי לשיר שירי גענועים למולדת, לא, שלום רב שובך ציפורה נחמתי (והוא מתקת בדייקות את התבונה האשכנזית המילעית), אלא שיר פלמיתי, השיר השיג עד מהרה את מסורתו, הוא הרגיש שהעברים מחקרים ובאים לכיוון קילו.

ההיוגיונרים הצדיקו בכבוד

לפני נשמת טול עירי קרוב מאד: הנה הוא שר, אני שומע אותו לשיר בעברית, המפקד נתן מקדמה לפתוח באש וכור אחד שפסח את ירכו ופנצ ביטבנו של גיבולי, אחר-כך התעורר עליו אנשי הפלוגה הערבית והמטירו עליו מכות נוראות באש, בטינוי ובצלעותיו, תוך בעיטות ודקירות כידונים, מכות אלה השאירו לו למותרת שבר באף ומספר קטן יותר של שונים בספר, הדבר המכוער ביותר הייה, נזכר גיבולי, כשהתחילו לחפש בביתו ולברוק אם יש לי עט נובע, שעון או סיגריות, הרגשת גאותה העיפה אותו, אני הייתי חייל, הם נראו כשודרים, בזה להם בכל ליביו, עד סתירה התברר, כי שיקוליו הטוקדמים של גיבולי היו נכונים, וכי אכן חיוו רצונים לקצינים הירדניים הרבה יותר מסתו, המפקד נתן מקדמה להפסיק את הדיעות והמכות שהפכו כמעט לליניץ, בעבור דקות מספר הגיע גיבולי הובל לחוסי הווסע למתנה עטון, עם השכיבוהו, הקריתו והנחתו עליו שוב ושום מכות רצח, אמרתי להם, שהם יכולים להרוג אותי, אני לא אגלה להם דברי, הוא עבר את כל המכות והעישורים ושחק, מוטב היה לו למות מאשר להסני את חבריו, שעשו אותה שעה מאמצים על-אנשיים להגיע לגבול.